

ישראל תוקפת את קטאר

בשעות הצהריים של 9 בספטמבר 2025, סדרת פיצוצים זעזעה את דוחה, בירת קטאר, ושלחה ענני עשן שחור מעל מחוז לגטייפיה-קטארה. עדי ראייה, תמונות ודיווחים של רויטרס מהשטח אישרו **מספר פיצוצים** בדוחה ב-9 בספטמבר, כאשר **עמודות עשן התרוממו בסמוך לתחנת הדלק לגטייפיה**, ליד **מתחם מגורים** שמוגן על ידי **משמר האמירי** של קטאר. כלי רכב של שירותי החירום נשלחו במהירות לאזור. בניגוד לפעולות קודמות רבות שבהן ישראל סירבה להגיב, צה"ל והשב"כ פרסמו הצהרות תוך שעות וטענו כי ביצעו **"מכה מדויקת משותפת"** נגד הנהגת חמאס בדוחה. גורמים ישראלים תיארו את ההתקפה כחלק ממסע רחב יותר נגד חמאס לאחר המלחמה באוקטובר 2023.

הפרות של החוק הבינלאומי

המתקפה ב-9 בספטמבר 2025 על דוחה לא הייתה רק פעולה צבאית; היא ייצגה **מתקפה ישירה על הסדר המשפטי הבינלאומי** ועל המבנה השברירי שמאפשר למדינות ולאומות לנהל משא ומתן לשלום. פרק זה בוחן את **ההיבטים המשפטיים של המתקפה על פי אמנת האומות המאוחדות והחוק הבינלאומי המנהגי**, ולאחר מכן שוקל את **ההשלכות הסמליות והמעשיות** למאמצי תיווך עתידיים, שיחות הפסקת אש וביטחון של מדינות מארחות המספקות מרחב דיפלומטי.

סעיף 2(4) של אמנת האו"ם אוסר על **שימוש בכוח נגד שלמותה הטריטוריאלית או עצמאותה הפוליטית של כל מדינה**. ההתקפה של ישראל בדוחה, שבוצעה ללא הסכמת קטאר, נופלת באופן מובהק תחת איסור זה. קטאר היא מדינה חברה ריבונית באו"ם; אין שום עמימות בכך ששטחה אינו יכול להיות מותקף באופן חוקי ללא חריג תקף.

החריג היחיד המוכר הוא **הגנה עצמית לפי סעיף 51**, המופעל כאשר מדינה סובלת מ"מתקפה חמושה". ישראל טענה להגנה עצמית נגד חמאס בעזה ובלבנון; אך החלת רציונל זה על **חברי חמאס השוהים תחת הגנת קטאר בדוחה** היא במקרה הטוב רעועה.

- קטאר לא ביצעה מתקפות נגד ישראל.
- משא ומתן של חמאס בדוחה היו מעורבים ב**שיחות דיפלומטיות**, ולא בלחימה פעילה.
- הדוקטרינה של "לא מסוגלת או לא רוצה", המוזכרת לעיתים כדי להצדיק מתקפות נגד טרור חוצות גבולות, נותרה **שנויה במחלוקת רבה** ומעולם לא התקבלה כחוקית כאשר הוחלה נגד מדינה משתפת פעולה המעורבת באופן פעיל בדיפלומטיה.

בקצרה, פעולת ישראל בקטאר לא ניתנת להגנה באופן סביר כהגנה עצמית. זו **שימוש בכוח בניגוד לאמנה**, המהווה **מעשה תוקפנות** לפי החלטת העצרת הכללית 3314.

מהמשפט הרומי דרך אמנות וינה, **חסינות השליחים** הייתה כלל יסוד של הדיפלומטיה. משא ומתן – אפילו יריבים – מובטחים במעבר בטוח והגנה. בית הדין הבינלאומי לצדק הדגיש עיקרון זה שוב ושוב, במיוחד במקרה **משבר בני הערובה בטהרן**, שם תיאר את חסינות השליחים כיסוד של הסדר הבינלאומי.

למרות שחמאס אינה מדינה מוכרת, המשא ומתן שלה הוזמנו **באופן רשמי על ידי קטאר** כדי לנהל שיחות על הפסקת אש. על ידי אירוחם, קטאר העניקה **ערביות למעבר בטוח**, והקהילה הבינלאומית התייחסה אליהם כ**שליחי שלום תפקודיים** – בדומה למשא ומתן של הטליבאן בדוחה או שליחי פארק

בהוואנה. לכן, התקיפה שלהם לא רק הפרה את ריבונות קטאר, אלא גם **ריסקה את מסך ההגנה של חסינות המשא ומתן**.

ההתקפה מהווה **עלבון חמור** לקטאר עצמה:

- מתקפה על **בירתה**, המסכנת אזרחים.
- בוצעה ללא הסכמתה, תוך פגיעה **בזכותה לשלמות טריטוריאלית**.
- חיבלה ישירות בתפקידה **כמתווכת נייטרלית**, תפקיד המעוגן במנהג הבינלאומי כתרומה לשלום.

על פי החוק הבינלאומי, לקטאר זכות לאפיין את המתקפה **כמתקפה חמושה**, המאפשרת לה להפעיל את **סעיף 51** של הגנה עצמית ולבקש תיקון בפני מועצת הביטחון של האו"ם ובית הדין הבינלאומי לצדק.

השפעה מצמררת על הדיפלומטיה

המסר הסמלי של מתקפה זו הוא הרסני: **כל מדינה שמארחת שיחות שלום עלולה להפוך לשדה קרב**. אם ניתן למקד משא ומתן בחדרי המלון או במגוריהם הדיפלומטיים, אז:

- **מדינות מארחות** יתלבטו אם להציע את שטחן לתיווך.
- **משא ומתן** עשויים לסרב לנסוע, מחשש להתנקשות.
- **מתווכים דיפלומטיים** (כגון האו"ם, קטאר, מצרים או נורווגיה) עלולים לאבד אמינות כערבים לביטחון.

מתקפת דוחה טשטשה את הקו בין **שדה הקרב לבירה אזרחית**. מתחם מגורים, **תחנת דלק** ושכונות אזרחיות סמוכות נסכנו על ידי מבצע צבאי זר. זה מערער את עקרון **ההבחנה**, עמוד תווך של המשפט ההומניטרי הבינלאומי, ומזהיר מדינות מארחות אחרות כי **תשתיותיהן האזרחיות עלולות להפוך לנזק צדדי** רק בגלל מעורבותן ביצירת שלום.

מתווכים משגשגים על **אמון ונייטרליות**. על ידי תקיפה בדוחה, ישראל סימנה באופן מרומז את קטאר – מתווכת ותיקה בין ישראל לחמאס – כמקום לא בטוח. ההשפעה היא לערער את הלגיטימיות של תיווך קטאר ולהרתיע מדינות שלישיות מלהציע שירותים דומים. ההשפעה המצמררת היא מיידית: צדדים לסכסוכות עשויים לחשב כי **אירוח שיחות שלום מציב כעת מטרה על בירתך**.

הפרה זו חורגת מקטאר. היא מסמנת לעולם כי:

- **שיחות שלום הן מטרה לגיטימית**.
- **הגנות דיפלומטיות ניתנות להפקעה**.
- **מדינות נייטרליות אינן יכולות להבטיח ביטחון**.

תקדים כזה שוחק את **היישוב השלום של סכסוכות** כפי שנקבע בסעיף 33 של אמנת האו"ם ומחליש את התשתית השברירית ממילא של פתרון סכסוכות בינלאומיות.

ישראל כמדינה טרוריסטית סוררת

על ידי תקיפת בירת מדינה חברה ריבונית באו"ם ללא הצדקה, ישראל הוכיחה כי היא מוכנה **להפר את הכללים הבסיסיים ביותר של הסדר הבינלאומי**. התנהגות זו אינה מבודדת: היא עוקבת אחר דפוס רחב יותר של התנקשויות חוצות גבולות, הרג ממוקד וזלזול בריבונות המדינה המארחת.

מדינה סוררת מוגדרת לא רק על ידי אידיאולוגיה אלא על ידי **התנגדות מתמשכת לנורמות בינלאומיות**:

- שימוש בכוח ללא הצדקה משפטית.
- התעלמות מהחלטות מועצת הביטחון.
- פעולות התפשטות או חוצות גבולות מעבר לגבולות החוקיים. בכל המובנים, המתקפה של ישראל בדוחה מתאימה לתיאור זה.

מיקוד במשא ומתן לשלום באזור מגורים נושא את סממני הטרור:

- שימוש באלימות למטרות פוליטיות.
- סיכון אזרחים.
- מסר של הפחדה לא רק לחמאס אלא לקטאר ולקהילה הבינלאומית הרחבה יותר. במובן זה, ישראל פעלה לא כמדינה אחראית אלא כישות טרוריסטית המשתמשת בכוח המדינה.

תגובת קטאר

חובתה הראשונית של מדינה היא להבטיח את ביטחון אזרחיה ואת שלמות שטחה. התקפת ישראל סיכנה את שניהם.

משרד החוץ של קטאר גינה את האירוע כ"התקפה פחדנית ופלילית", תוך הדגשה כי המתקפה כוונה לבנייני מגורים שבהם שוהים משא ומתן של חמאס. דוחה גינתה זאת כהפרה חמורה של החוק הבינלאומי וכהפרה של ריבונות קטאר. הממשלה הכריזה על חקירה מיידית "ברמות הגבוהות ביותר".

היתרון הייחודי של קטאר כבעלת ברית של ארצות הברית

קטאר מארחת את בסיס האוויר אל-עודיד, המתקן הצבאי הגדול ביותר של ארצות הברית במזרח התיכון, והיא מוגדרת כבעלת ברית מרכזית שאינה חברה בנאט"ו. וושינגטון תלויה בקטאר לצורך הצגת כוח, לוגיסטיקה ותיווך באזור.

ארצות הברית השתמשה באופן היסטורי בכוח הווטו שלה כדי לחסום החלטות של מועצת הביטחון שמבקרות את ישראל. מגן דיפלומטי זה אפשר לישראל לפעול בחסינות יחסית. עם זאת, לקטאר יש כעת את האמינות לטעון כי ההגנה המתמשכת של ארצות הברית על ישראל פוגעת בריבונות וביטחון של קטאר עצמה.

- גירוש שגרירות ארצות הברית: צעד דיפלומטי קיצוני אך חוקי אם ארצות הברית ממשיכה להגן על ישראל.
- שקילה מחדש של הבסיס האמריקאי: השעיה או סיום הסכמי מדינה מארחת אם הבסיס נתפס כנכשל בהגנה על קטאר או מאפשר בשתיקה פעולות ישראליות.
- סעיף 51 הגנה עצמית: לקטאר זכות חוקית לראות במתקפה מתקפה חמושה ולהגיב באופן מידתי – בין אם באמצעים צבאיים, פעולות סייבר או פעולות דיפלומטיות/כלכליות הדדיות.

סיכום

התקפת ישראל על דוחה הייתה מעשה של טרור מדינתי והתנהגות סוררת, שהפרה את אמנת האו"ם ואת העקרונות הבסיסיים ביותר של ריבונות. קטאר, המוצבת באופן ייחודי כבעלת ברית של ארצות הברית ומארחת כוחות אמריקאיים קריטיים, עומדת כעת בפני החלטה עמוקה: לקבל את המשך ההגנה של ארצות הברית על ישראל במועצת הביטחון, או לטעון לריבונותה על ידי דרישה לשינוי. אם וושינגטון תסרב, לקטאר יש גם את הזכות החוקית וגם את החובה המוסרית כלפי אזרחיה לנקוט בצעדים דרסטיים – החל מגירוש נכסים דיפלומטיים וצבאיים של ארצות הברית ועד להפעלת סעיף 51 של

הגנה עצמית. הבחירה הזו תגדיר לא רק את מדיניות החוץ של קטאר, אלא גם את אמינות החוק הבינלאומי עצמו.